

Biblioteka
UMK
Toruń

416286

31593

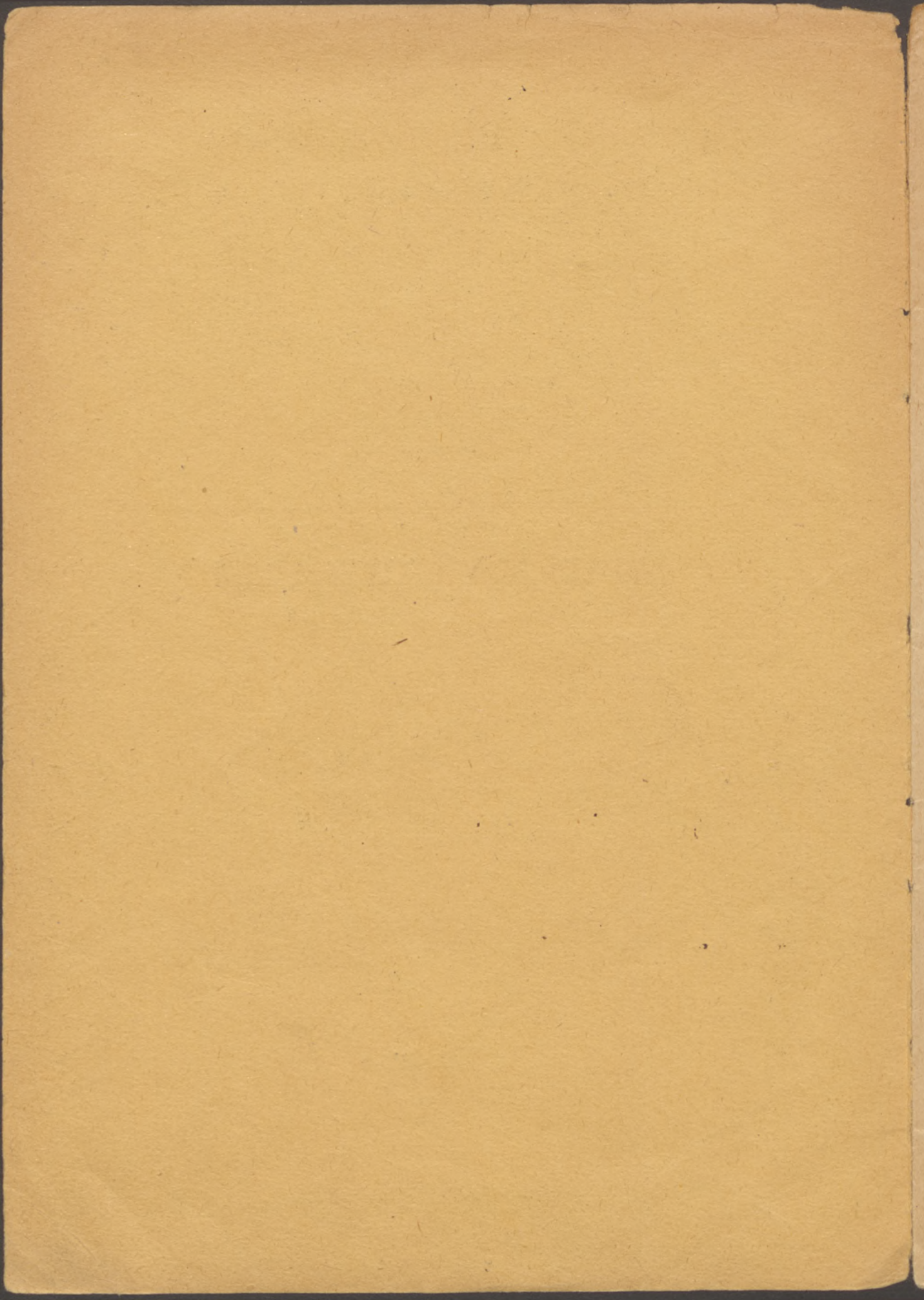
**ZARYS
HISTORII WOJENNEJ
PUŁKÓW POLSKICH
1918-1920**

**PROGRAM
WYDAWNICTWA**

230

W. J.

ZARYS HISTORJI WOJENNEJ
PUŁKÓW POLSKICH 1918-1920

PROGRAM WYDAWNICTWA

WARSZAWA

1928

500
3/11/28

ZARYS HISTORJI WOJENNEJ
156-ciu pułków polskich
jest do nabycia
W GŁÓWNEJ KSIĘGARNI WOJSKOWEJ

Warszawa, ul. Nowy Świat 69

Całość w prenumeracie miesięcznej
wynosi 90 zł. (po 10 zł. miesięcznie)

Cena pojedynczej historii pułkowej

90 groszy

31593

Data 18. VI / 1951
L. dz. 280 / 51
Wycof. wg zarząd. Min. Ośw. z 2. IX. 50
(Monitor Pol. Nr. A-99, z 20. IX. 1950 r.)

416286

WYBRANO Z DUBLETÓW
Biblioteki Narodowej

Zakłady Graficzne „Polska Zjednoczona”, Warszawa

W. 1155/69

W latach 1928 — 1929 kończy się pierwsze DZIESIĘCIOLECIE istnienia Wojska Polski odrodzonej.

Wojskowe Biuro Historyczne podjęło inicjatywę wydania w tym czasie „Zarysu historii wojennej pułków polskich 1918—1928”, któryby obejmował historję poszczególnych oddziałów, posiadających tradycję bojową, wyrosłą w dobie ostatnich walk o Niepodległość.

Celem tego wydawnictwa jest:

- wystawienia pomnika wysiłkowi organizacyjnemu i bojowemu naszego wojska w dobie Zmartwychwstania Ojczyzny,
- związanie pułków z ich tradycją.

Wojsko Polskie uległo po wojnie gruntownej reorganizacji. Wynikła stąd częściowa przebudowa wojennych związków organizacyjnych; powstały nowe, dziedziczące tradycję i nazwy po swoich poprzednikach, a również takie, które zostały związane organizacyjnie dopiero po wojnie i wskutek tego nie posiadają bezpośredniej i jednolitej własnej tradycji bojowej. W uwzględnieniu tego i nie chcąc stwarzać sztucznej tradycji oddziałów, ograniczono ilość opracowań w obecnem wydawnictwie do liczby 156 pułków broni i dywizjonów artylerji konnej, których tradycja daje się łatwo ukształtować z przeżyć bojowych ostatniej wojny, mianowicie:

P I E C H O T A :

- 1-y pułk piechoty legjonów
- 2-i pułk piechoty legjonów
- 3-i pułk piechoty legjonów
- 4-y pułk piechoty legjonów
- 5-y pułk piechoty legjonów
- 6-y pułk piechoty legjonów
- 7-y pułk piechoty legjonów
- 8-y pułk piechoty legjonów

- 9-y pułk piechoty legjonów
10-y pułk piechoty
11-y pułk piechoty
12-y pułk piechoty
13-y pułk piechoty
14-y pułk piechoty
15-y pułk piechoty
16-y pułk piechoty
17-y pułk piechoty
18-y pułk piechoty
19-y pułk piechoty Odsieczy Lwowa
20-y pułk piechoty Ziemi Krakowskiej
21-y warszawski pułk piechoty
22-i pułk piechoty
23-i pułk piechoty
24-y pułk piechoty
25-y pułk piechoty
26-y pułk piechoty
27-y pułk piechoty
28-y pułk strzelców kaniowskich
29-y pułk strzelców kaniowskich
30-y pułk strzelców kaniowskich
31-y pułk strzelców kaniowskich
32-i pułk piechoty
33-i pułk piechoty
34-y pułk piechoty
35-y pułk piechoty
36-y pułk piechoty
37-y pułk piechoty
38-y pułk strzelców lwowskich
39-y pułk strzelców lwowskich
40-y pułk strzelców lwowskich
41-y suwalski pułk piechoty imienia Marszałka Józefa Pił-
sudskiego
42-i pułk piechoty
43-i pułk piechoty strzelców kresowych
44-y pułk piechoty strzelców kresowych
45-y pułk piechoty strzelców kresowych
48-y pułk piechoty strzelców kresowych
49-y pułk piechoty strzelców kresowych
50-y pułk piechoty strzelców kresowych
51-y pułk piechoty strzelców kresowych

- 52-i pułk piechoty strzelców kresowych
53-i pułk piechoty strzelców kresowych
54-y pułk piechoty strzelców kresowych
55-y poznański pułk piechoty
56-y pułk piechoty
57-y pułk piechoty
58-y pułk piechoty
59-y pułk piechoty
60-y pułk piechoty
61-y pułk piechoty
62-i bydgoski pułk piechoty
63-i toruński pułk piechoty
64-y grudziądzki pułk piechoty
65-y starogardzki pułk piechoty
66-y kaszubski pułk piechoty imienia Marszałka Józefa Pił-
sudskiego
67-y pułk piechoty
68-y pułk piechoty
69-y pułk piechoty
70-y pułk piechoty
71-y pułk piechoty
72-i pułk piechoty
73-i pułk piechoty
74-y górnośląski pułk piechoty
75-y pułk piechoty
76-y lidzki pułk piechoty
77-y kowieński pułk piechoty
78-y słucki pułk piechoty
79-y litewsko - białoruski pułk piechoty
80-y nowogrodzki pułk piechoty
81-y grodzieński pułk piechoty
82-i syberyjski pułk piechoty
83-i syberyjski pułk piechoty
84-y syberyjski pułk piechoty
85-y pułk strzelców wileńskich
86-y miński pułk piechoty
1-y pułk strzelców podhalańskich
2-i pułk strzelców podhalańskich
3-i pułk strzelców podhalańskich
4-y pułk strzelców podhalańskich
5-y pułk strzelców podhalańskich
6-y pułk strzelców podhalańskich

K A W A L E R J A :

- 1-y pułk szwoleżerów imienia Józefa Piłsudskiego
- 2-i pułk szwoleżerów rokitniańskich
- 3-i pułk szwoleżerów
- 1-y pułk ułanów krechowieckich imienia plk. Bolesława Mościckiego
- 2-i pułk ułanów grochowskich imienia gen. Dwernickiego
- 3-i pułk ułanów
- 4-y pułk ułanów zaniemeńskich
- 5-y pułk ułanów zasławskich
- 6-y pułk ułanów kaniowskich
- 7-y pułk ułanów lubelskich
- 8-y pułk ułanów Ks. Józefa Poniatowskiego
- 9-y pułk ułanów
- 10-y pułk ułanów litewskich
- 11-y pułk ułanów legjonowych
- 12-y pułk ułanów podolskich
- 13-y pułk ułanów wileńskich
- 14-y pułk ułanów
- 15-y poznański pułk ułanów
- 16-y pułk ułanów
- 17-y pułk ułanów gnieźnieńskich
- 18-y pułk ułanów pomorskich
- 19-y pułk ułanów wołyńskich
- 20-y pułk ułanów imienia króla Jana III Sobieskiego
- 22-i pułk ułanów
- 23-i pułk ułanów grodzieńskich
- 25-y pułk ułanów

A R T Y L E R J A :

- 1-y pułk artylerji polowej legjonów
- 2-i pułk artylerji polowej legjonów
- 3-i pułk artylerji polowej legjonów
- 4-y pułk artylerji polowej
- 5-y pułk artylerji polowej
- 6-y pułk artylerji polowej
- 7-y pułk artylerji polowej
- 8-y pułk artylerji polowej
- 9-y pułk artylerji polowej
- 10-y kaniowski pułk artylerji polowej

- 12-y pułk artylerji polowej
- 13-y kresowy pułk artylerji polowej
- 14-y pułk artylerji polowej
- 15-y pułk artylerji polowej
- 16-y pułk artylerji polowej
- 17-y pułk artylerji polowej
- 18-y pułk artylerji polowej
- 19-y pułk artylerji polowej imienia plk. Przemysława Barty
- 20-y pułk artylerji polowej
- 21-y pułk artylerji polowej
- 22-i pułk artylerji polowej
- 1-y pułk artylerji ciężkiej
- 2-i pułk artylerji ciężkiej
- 3-i pułk artylerji ciężkiej
- 4-y pułk artylerji ciężkiej
- 5-y pułk artylerji ciężkiej
- 6-y pułk artylerji ciężkiej
- 7-y pułk artylerji ciężkiej
- 8-y pułk artylerji ciężkiej
- 9-y pułk artylerji ciężkiej
- 10-y pułk artylerji ciężkiej
- 1-y pułk artylerji górskiej
- 1-y dywizjon artylerji konnej imienia gen. Józefa Bema
- 2-i dywizjon artylerji konnej
- 3-i dywizjon artylerji konnej
- 4-y dywizjon artylerji konnej
- 5-y dywizjon artylerji konnej
- 6-y dywizjon artylerji konnej
- 7-y dywizjon artylerji konnej
- 9-y dywizjon artylerji konnej

Zarys historii tych 156 oddziałów ukazywać się będzie kolejno w ten sposób, by najpóźniej w dniu święta pułkowego, wypadającego w okresie DZIESIĘCIOLECIA wojska, każdy pułk posiadał wydaną swoją historję. W ten sposób w całości wydawnictwa ukaże się do końca roku 1929 sto pięćdziesiąt sześć broszur, z których każda będzie stanowiła całość w sobie zamkniętą.

Nieuwzględnione w „Zarysie”, obecnie wydawanym, pułki strzelców konnych, poszczególne bronie, jak lotnictwo, marynarka, saperzy oraz formacje techniczne, które zostały złączone w związki pułkowe dopiero po wojnie, a także formacje ochotnicze — winny również mieć utrwaloną swą tradycję wojenną.

Wojskowe Biuro Historyczne zamierza zrealizować tę potrzebę w drugiej fazie wydawniczej.

Przystępując do tak dużej pracy, Wojskowe Biuro Historyczne podjęło się również kierownictwa, chodziło bowiem o to, aby zarówno treść, jak i ujęcie, oraz forma zewnętrzna odpowiadały pod każdym względem szczytnym celom wydawnictwa.

Już od roku 1923 nieprzerwanie Wojskowe Biuro Historyczne kieruje pracą, prowadzoną według jednolitego programu w pułkach, nad ich historją. Każdy pułk opracował swoje dzieje, a kilkaset rękopisów, zebranych tą drogą, stanowi owo cenne źródło historyczne, które obok dokumentów operacyjnych w pierwszym rzędzie stało się podstawą do opracowań „Zarysu”.

Tak więc „Zarys” jest dziełem wszystkich pułków, które dały autorów.

Współpraca Wojskowego Biura Historycznego polega na:

- ustaleniu jednolitych zasad opracowania i układu treści,
- kontroli pod względem ścisłości historycznej,
- technicznym przeprowadzeniu szczegółów ściśle wydawniczych, a więc zorganizowaniu całości akcji wydawniczej i jej ostatecznem zrealizowaniu.

Parę słów wypada powiedzieć o treści „Zarysu”.

Czytelnik odnajdzie w każdym opracowaniu dane, dotyczące:

- organizacji oddziału w dobie wojny,
- jego działań bojowych i
- dorobku wojennego.

W dziedzinie organizacji zastanowi nas dziwna mozaika, składającą się na każdą formację. Każdy nieledwie pułk powstawał w innych warunkach, z innych ludzi, wśród różnych potrzeb wojennych.

Zasada kierownicza, przyjęta przeze mnie, nie dopuściła do zacierania tych indywidualnych właściwości pułków, gdyż one podkreślają najsilniej rzeczywisty charakter naszej armji w dobie walki o Niepodległość, charakter potężnej, jedynej w swoim rodzaju improwizacji wojennej.

Działania bojowe są utrzymane w formie kroniki, która podaje dokładny przegląd chronologii wypadków i udziału pułku w walkach.

Opisy te, opracowane w formie popularnej, stanowią historycznie ścisły obraz działań, w którym na pierwszy plan wysuwa się bój, będący przedmiotem szczególnej chwały pułku. Nie-

jednokrotnie przykłady osobistego męstwa i poświęcenia popłyną z kart tych broszur, dając świadectwo niezwyklej patriotyzmowi naszego żołnierza.

Przeglądowy szkic marszów i bojów pułku orientuje czytelnika, w której stronie mapy Polski ma szukać nazw miasteczek i wsi, wymienionych w tekście. Rzut oka na te szkice upewnia nas o ogromnych wysiłkach marszowych i transportowych, dokonanych podczas wojny.

Na pierwszym miejscu trzeciej części każdego opracowania jest umieszczona lista oficerów i szeregowych, poległych i zmarłych z ran. Od kilku lat pracuje przy Polskim Czerwonym Krzyżu według dyrektyw Wojskowego Biura Historycznego specjalna sekcja, t. zw. „Komisja Strat“, której zadaniem było zebranie całego materiału archiwalnego, dotyczącego strat w ludziach, poniesionych w czasie wojny. Również poszczególne pułki mają w swych dokumentach ewidencyjnych, o ile nie przepadły gdzieś podczas wojny, sporo danych o zabitych i rannych oraz zmarłych z ran.

Listy strat pułków, podane w „Zarysie“, są opracowane na podstawie całokształtu posiadanego w tej dziedzinie materiału źródłowego, zweryfikowanego przez autorów w myśl wskazówek Wojskowego Biura Historycznego. Jest to zatem możliwie w danych warunkach najkompletniejsza lista zabitych i zmarłych z ran w pułkach.

Niechaj milczące kolumny nazwisk tych, którzy życie swe złożyli na ołtarzu Ojczyzny, staną się przedmiotem szczególnego pietyzmu.

Zasługę żołnierza najlepiej wyrażają uznanie i odznaczenie. To też w trzeciej części są zamieszczone listy imienne odznaczonych krzyżami orderu wojennego „virtuti militari“ i ilościowe wykazy odznaczonych „krzyżami walecznych“.

Listy kawalerów orderu „virtuti militari“ zostały przez autorów sprawdzone na podstawie aktów Kapituły, przyczem zachowano przed nazwiskiem szarżę, która figuruje w dekrete, nadającym odznaczenie.

Zdobycz wojenna jest uwidoczniiona w cyfrach wziętych jeńców, broni i innego materiału wojennego.

Jak widać, praca nad redakcją „Zarysu“ obejmuje wiele dziedzin, w których fachowa pomoc historyka jest konieczną, a to dlatego, że brak jest publikowanych prac z dziedziny operacyjnej i strategicznej, któreby te opracowania o charakterze raczej tak-

tycznym pozwoliły w sposób właściwy umieścić w szerszych ramach poczynąń wojennych.

To też po skutecznieniu pierwszej redakcji „Zarysu” autorzy przyjeżdżali do Warszawy, gdzie przerabiali ją wraz z naukowymi pracownikami Wojskowego Biura Historycznego, przeprowadzali końcowe weryfikacje strat i odznaczeń, wreszcie porównywali swe opisy z autorami innych pułków. Przyjęto bowiem za zasadę równoczesne powoływanie grup autorów według przynależności pułków do wojennych dywizyj, względnie brygad. Pozwoliło to na ściśle ustalenie faktycznej roli każdego z pułków w całości działań wojennych.

Prace zostały ujednolajnione również pod względem słownictwa geograficznego. Wszystkie nazwy miejscowości, które na mapach wojskowych obcego pochodzenia zostały w niemożliwy nieraz sposób poprzekręcane i zrusyfikowane, czy też zniemczone, podano w opracowaniach według brzmienia „Słownika Geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich” (wydanego pod redakcją Bronisława Chlebowskiego, Władysława Walewskiego, według planu Filipa Sulimierskiego — Warszawa — latach 1880 — 1900).

* * *

Wydawnictwo „Zarysu” z punktu widzenia poniesionych wysiłków materialnych przedstawia również wielki dorobek kulturalny Wojska i instytucyj, z niem związanych. Same zaś rozmiary nakładu tego wydawnictwa świadczą wymownie o jego potrzebie. Doniosłość tę podkreśla już sam fakt, że ilość nakładu nie była projektowana zgóry, lecz wytworzyła się samorzutnie dzięki dobrowolnym zapotrzebowaniom, nadsyłanym z pułków, i zgłoszeniu się Głównej Księgarni Wojskowej do współpracy w celu rozpowszechnienia wspomnianych zarysów wśród społeczeństwa.

Dla uwypuklenia tych momentów pracy wydawniczej, tworzącej wielkie dzieło zbiorowe, należy przytoczyć szereg bardzo wymownych cyfr.

Ogólny nakład „Zarysu” wynosić będzie około 800.000 egzemplarzy łącznej ilości około 1.900.000 arkuszy druku. Powstały w ten sposób jeden egzemplarz zbiorowy „Zarysu” będzie posiadał około 390 arkuszy druku, t. j. w przybliżeniu 6.240 stron z 156 szkicami. Objętość historii każdego pułku wahać się będzie od jednego do trzech arkuszy druku (16 — 48 stron).

Koszt tego wydawnictwa przy daleko idących oszczędnościach wyraża się w sumie około 200.000 złotych.

Jeżeli przyjmiemy pod uwagę, że kwotę tę w większości pokrywają same pułki z własnych funduszków, starczy to za wszelką pochwałę obywatelskiego poczucia Wojska i umiłowania przez jego oddziały ich tradycji bojowej, którą każdy pułk zdobywał najdroższą krwią swoich bohaterskich żołnierzy i oficerów. Stąd właśnie pochodzi, że lwia część zasługi zrealizowania tego wydawnictwa należy zapisać na dobro pułków.

W przedstawieniu cyfrowem pułki pokrywają koszt wydawnictwa w wysokości 57 procent, biorąc dla siebie z ogólnej masy nakładu — około 580.000 egzemplarzy.

Pomoc finansowa Wojskowego Biura Historycznego wyraża się w pokryciu z budżetu M. S. Wojsk. kosztów 300 egzemplarzy służbowych, co daje w sumie 46.800 egzemplarzy; opłacono honorarja autorów, kosztu upiększenia wydawnictwa oraz podróże 156 autorów zarysu, t. j. oficerów, przyjeżdżających z poszczególnych pułków do Wojskowego Biura Historycznego w Warszawie, gdzie historie te były przepracowywane. Pomoc ta wyraża się w 27 proc. kosztów ogólnych. Nie są tutaj obliczone koszty Komisji Strat przy Czerwonym Krzyżu, finansowanej również z budżetu M. S. Wojsk. Tak wydatna pomoc z budżetu M. S. Wojsk. była możliwa dzięki najprzychylniejszej ocenie potrzeby wydawnictwa przez I-go Wiceministra Spraw Wojskowych, Szefa Administracji Sił Zbrojnych, Generała Dywizji Daniela Konarzewskiego, który zasilił wydawnictwo dodatkowymi kredytami, o wiele przekraczającymi normalny budżet Wojskowego Biura Historycznego.

Również i Główna Księgarnia Wojskowa zakupiła z własnych funduszków 156.000 egzemplarzy „Zarysu Historji Wojennej Pułków Polskich“, przeznaczając egzemplarze te do sprzedaży publicznej. Współdziałanie Głównej Księgarni Wojskowej wyraża się w 15 proc. kosztów nakładu.

* * *

Pozostaje do omówienia forma zewnętrzna wydawnictwa.

Okładkę, wspólną dla wszystkich pułków, zaprojektował i wykonał prof. Wojciech Jastrzębowski.

Poszczególne bronie odróżniać się będą barwami ornamentu. Niezależnie od tego pułki, posiadające na chorągwiach

i sztandarach krzyże orderu „virtuti militari“, będą miały ten zaszczytny znak umieszczony na okładce.

* * *

Z ramienia Wojskowego Biura Historycznego kierują pracą:
Mjr. s. g. Rutkowski Stanisław, szef Wydziału Wojny Polskiej.

Mjr. Borkiewicz Adam, kierownik Referatu Historij Pułkowych.

Mjr. Dąbrowski Jerzy,
Kpt. Waligóra Bolesław.

Część wydawniczą przeprowadza:
Kpt. Teslar Tadeusz, kierownik Referatu Wydawniczego.

Pracą Komisji Strat przy Polskim Czerwonym Krzyżu kieruje:

p. Bortnowska Marja.

Na zakończenie muszę podnieść z wdzięcznością serdeczne odniesienie się do wydawnictwa Pana Ministra Poczt i Telegrafów, a naszego towarzysza broni, Bogusława Miedzińskiego, który udzielił znacznej zniżki w przesyłce pocztowej wydawnictwu, co zasadniczo wpłynie na koszty sprzedaży.

SZEF WOJSKOWEGO BIURA HISTORYCZNEGO

JULJAN STACHIEWICZ

general-brygady.

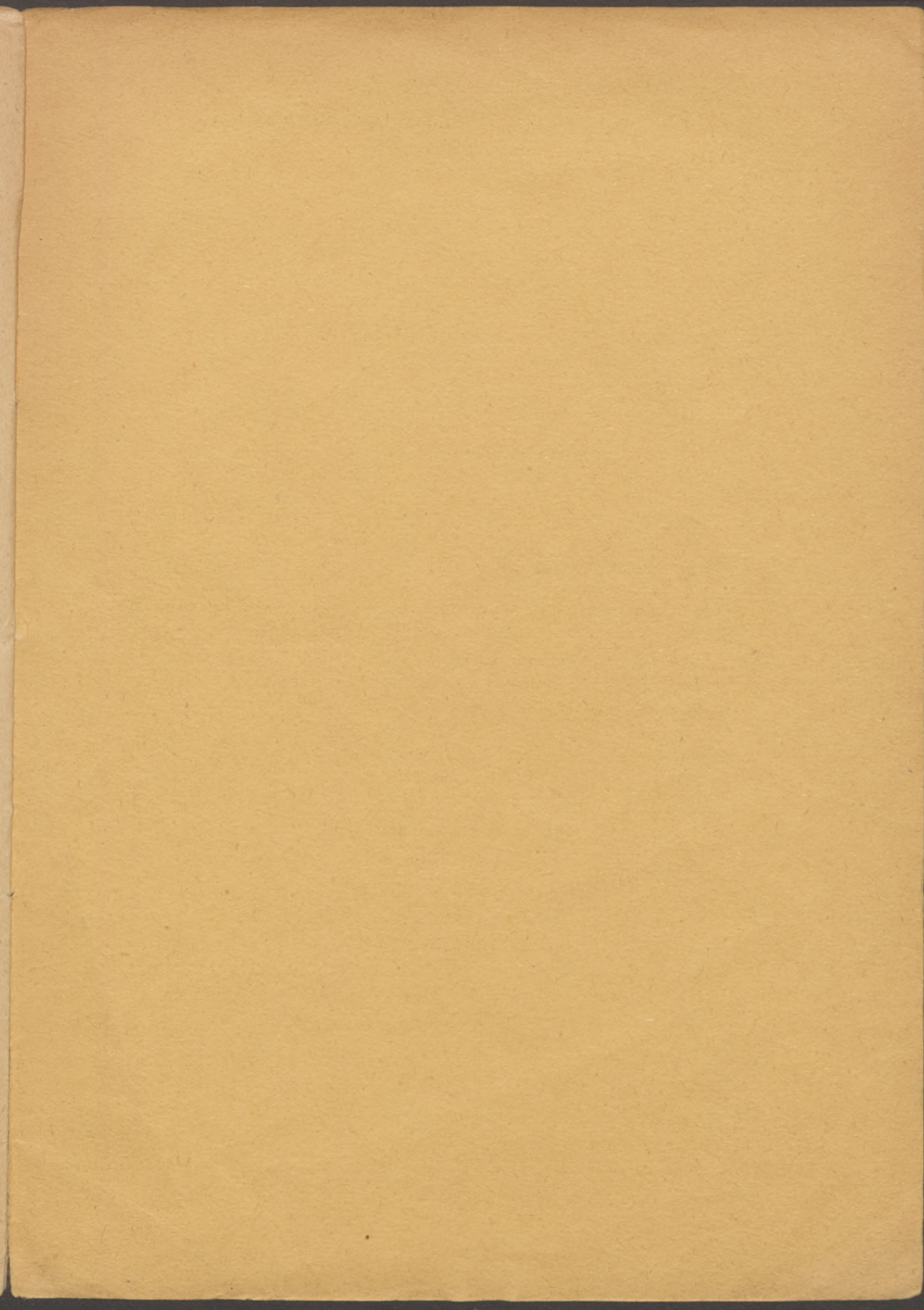

Biblioteka Główna UMK

300050842340

416286

Biblioteka Główna UMK

300050842340

416286

Biblioteka Główna UMK

300050842340

